

מספר הקורס: 4040255-00

שם הקורס בעברית: נטורליזם ומושג האדם

שם הקורס באנגלית: Naturalism and the Concept of the Person

שנה"ל: תשפ"ג

שם המרצה: יהונתן סופרין

שם תכנית הלימודים: התכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שיעור

משך והיקף הקורס: סמסטר ב'; 2 ש"ש

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

דרישות קדם: אין דרישות קדם

מועד שעות הקבלה: יש לקבוע שעה (60 דק') לכל שיעור של שעה וחצי

פרטי קשר של המרצה: yehonatans@shalem.ac.il

תיאור הקורס:

האם נכון לזהות את "הטבע" כמרחב המרוהט באופן בלעדי בידי סוגי הישים, התופעות והחוקים אותם מניחים וחוקרים **מדעי** הטבע? האם אופני החקירה של המדעים הללו ממצים את סוגי ההסבר וההבנה שביכולתנו להציע לתופעות כולן? "נטורליזם", במובן מרכזי אחד של המונח, הוא שמה של התזה המשיבה על שתי השאלות הללו בחיוב, והיא נתמכת על-ידי התאמתה, על-פניו, לפרויקט החילון שהחל עם הנאורות, על-ידי ההבטחה הגלומה בה לחסכנות אונטולוגית ותיאורטית, ועל-ידי הצלחתם המסחררת של המדעים בעת החדשה. המגמה הנטורליסטית ניצבת ברקע של כמה מהשאלות המרכזיות ביותר בפילוסופיה המודרנית, ואימוצה גורר, במידה רבה, שינוי בסדרי היסוד של הפרויקט הפילוסופי כולו. אולם לפחות תופעה מרכזית אחת – האדם, כפי שאנו מכירים/ות אותו – נתפסת על-ידי רבים/ות כעיקשת במיוחד בסירובה להשתלב בתמונה הזו. בקורס נקרא, באופן ביקורתי, טקסטים של הוגים/ות בני/ות זמננו החוקרים/ות את הסוגיה הזו, ולאחר הצגתה של המסגרת המושגית וההיסטורית לה, יוקדש הקורס לשלוש חטיבות תמטיות, הקשורות זו בזו: החלק הראשון יוקדש למה שמכונה בפילוסופיה של הנפש "**הבעיה הקשה של התודעה**", קרי הניסיון לתת דין וחשבון פיזיקליסטי-אובייקטיבי לאופיו הסובייקטיבי והחוויתי ("קווליה", במינוח המקצועי) של עולמנו המנטלי. החלק השני יוקדש לשאלת דינו של **חופש הרצון** תחת תמונת העולם המדעית (האם מדובר, בחשבון אחרון, באשליה? האם ניתן למקם אותו במערכת סיבתית סגורה? האם אין מנוס מלהותיר אותו בגדר מסתורין, החומק מכל

ניסיון הסבר – מדעי או אחר?). הסוגיות הללו, העוסקות בסובייקטיביות וביכולת הפעולה האנושית (agency) מובילות אותנו לתמונה ייחודית של היצור האנושי – כאיש (person). על-רקע זה, וכנדבר שנבנה על גבי הדיונים הללו, יוקדש החלק האחרון של הקורס לשאלת גורלם של **החיים המוסריים** תחת המסגרת הנטורליסטית.

מטרות הקורס:

לקורס שתי מטרות בסיסיות: האחת, להקנות לתלמידים/ות היכרות טובה עם מספר סוגיות מרכזיות בפילוסופיה בת-זמננו, תוך שימת דגש על ההשלכות העמוקות, ואף הדרמטיות, שמזדקרות מתוך בחינת היחסים בין הפילוסופיה והמדעים, ותוך ניסיון לחשוב באופן יסודי את מושג האדם. המטרה השנייה היא פיתוח כישורי הקריאה הפילוסופיים (בדגש על הסוגה האנליטית/אנגלו-סקסית), ושכלול יכולת הניתוח של סוגי השיקולים הניצבים בבסיס הדיונים השונים, תוך טיפוח מצע לעיון ודיון מושכלים בהם.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

100% עבודת סיום (3,500-3,000 מילים, בגודל 12 ורווח של שורה וחצי, לא כולל עמוד כותרת וביבליוגרפיה).

במסגרת המטלה יתבקשו התלמידים/ות לנתח באופן ביקורתי טקסט אחד, או להשוות באופן ביקורתי בין שני טקסטים, העוסקים באחת מהסוגיות שנידונו בקורס, תוך עמידה על יחסה של התזה/ות הנבחנת/ות לדיון המושגי הרחב שעל-הפרק.

ציון עובר בקורס: 60

יש להקפיד על קריאת החובה לקראת כל שיעור רלוונטי, ולהגיע אליו עם עותק מודפס שלה.

שיעור מס' 1

נושא השיעור: נטורליזם והסרת הקסם מהעולם 1 – כמה מושגי יסוד, וכמה תרגילים לחימום קריאת רשות מומלצת:

Rosenberg, Alexander. "Disenchanted Naturalism", in *Contemporary Philosophical Naturalism and its Implications*, edited by Bana Bashour and Hans Muller. (New-York: Routledge, 2014), pp. 17-36.

שיעור מס' 2

נושא השיעור: נטורליזם והסרת הקסם מהעולם 2 – ה"עולם" שבתמונת העולם המדעית קריאת חובה:

Rosenberg, Alexander. "Disenchanted Naturalism", in *Contemporary Philosophical Naturalism and its Implications*, edited by Bana Bashour and Hans Muller (New-York: Routledge, 2014), pp. 17-36.

שיעור מס' 3

נושא השיעור: קווליה 1 – האמנם כל העובדות הן עובדות "טבעיות"? תובנות מהחדר של מרי קריאת חובה:

Jackson, Frank. "Epiphenomenal Qualia". *The Philosophical Quarterly* 32:127 (1982), pp. 127-136.

שיעור מס' 4

נושא השיעור: קווליה 2 – אך האמנם ישנו פער מטאפיזי בין המנטלי והפיזיקלי? קריאת חובה:

Levine, Joseph. "On Leaving Out What It's Like", in *Consciousness: Psychological and Philosophical Essays*, edited by Martin Davies and Glyn W. Humphreys (Oxford and Cambridge: Blackwell, 1993), pp. 121-127.

שיעור מס' 5

נושא השיעור: קווליה 3 – ומה בדבר פער הסברי? קריאת חובה:

Levine, Joseph. "On Leaving Out What It's Like", in *Consciousness: Psychological and Philosophical Essays*, edited by Martin Davies and Glyn W. Humphreys (Oxford and Cambridge: Blackwell, 1993), pp. 127-136.

שיעור מס' 6

נושא השיעור: חופש הרצון 1 – הרצון כבעיה: המבנה של הסבר רציונלי קריאת חובה:

Searle, John. "Free Will as a Problem in Neurobiology", in *Freedom and Neurobiology: Reflections on Free Will, Language and Political Power* (New-York: Columbia University Press, 2007), pp. 37-58.

שיעור מס' 7

נושא השיעור: חופש הרצון 2 – בחזרה לשני הפערים: מטאפיזיקה והסבר קריאת חובה:

Searle, John. "Free Will as a Problem in Neurobiology", in *Freedom and Neurobiology: Reflections on Free Will, Language and Political Power* (New-York: Columbia University Press, 2007), pp. 58-78.

שיעור מס' 8

נושא השיעור: חופש הרצון 3 – בזכות המסתורין וכנגד הבעיה
קריאת חובה:

Van Inwagen, Peter. "The Mystery of Metaphysical Freedom", in *Metaphysics: The Big Questions*, edited by Peter van Inwagen and Dean W. Zimmerman (Oxford: Blackwell, 1998), pp. 365-373.

Wolf, Susan. "Asymmetrical Freedom". *The Journal of Philosophy* 77:3 (1980), pp. 151-166.

שיעור מס' 9

נושא השיעור: מוסר חייתי 1 – חיים במרחב הסיבות: ניהיליזם דרוויניסטי
קריאת חובה:

Rosenberg, Alexander and Sommers, Tamler. "Darwin's Nihilistic Idea: Evolution and the Meaninglessness of Life". *Biology and Philosophy* (2003), pp. 653-668.

שיעור מס' 10

נושא השיעור: מוסר חייתי 2 – טיעון השותפות-לאשמה כנגד ניהיליזם
קריאת חובה:

Rosenberg, Alexander and Sommers, Tamler. "Darwin's Nihilistic Idea: Evolution and the Meaninglessness of Life". *Biology and Philosophy* (2003), pp. 653-668.

שיעור מס' 11

נושא השיעור: מוסר חייתי 3 – ואף-על-פי כן, האבולוציה של ה"אני" המוסרי
קריאת חובה:

Korsgaard, Christine M. "Reflections on the Evolution of Morality". *The Amherst Lecture in Philosophy* 5 (2010), pp 1-16.

<http://www.amherstlecture.org/korsgaard2010/>

שיעור מס' 12

נושא השיעור: מוסר חייתי 4 – חיות אוטונומיות: הולדת הרציונליות
קריאת חובה:

Korsgaard, Christine M. "Reflections on the Evolution of Morality". *The Amherst Lecture in Philosophy* 5 (2010), pp 16-29.

<http://www.amherstlecture.org/korsgaard2010/>

קריאת רשות:

Davidson, Donald. "Could There Be a Science of Rationality?", in *Naturalism in Question*, edited by Mario De Caro and David Macarthur (Cambridge and London: Harvard University Press, 2004), pp. 152-169.

שיעור מס' 13

נושא השיעור: נטורליזם והשבת הקסם לעולם - החיים במרחב הטעמים: פילוסופיה בין בעיות ושאלות

קריאת רקע כללית להרחבת הדעת

הספרות על הסוגיות הנידונות בקורס עשירה וענפה ביותר. להרחבת המושג הכללי אודות שאל(ו)ת הנטורליזם, מומלץ לפנות למקורות שלהלן:

- *Contemporary Philosophical Naturalism and its Implications*, edited by Bana Bashour and Hans Muller. New-York: Routledge, 2014.
- *The Blackwell Companion to Naturalism*, edited by Kelly James Clark. Oxford: John Wiley & Sons. Inc., 2016.
- *Naturalism in Question*, edited by Mario De Caro and David Macarthur. Cambridge and London: Harvard University Press, 2004.
- *Naturalism and Normativity*, edited by Mario De Caro and David Macarthur. New-York: Columbia University Press, 2010.
- Ritchie, Jack. *Understanding Naturalism*. New-York: Routledge, 2014.